ARİF BAŞ (1927-2012)

Yazar, şair ve eğitimci

Canan UĞURDAĞ*

Anahtar Kelimeler: Eğitimci, Yazar, Köy Enstitüsü, Yozgat

Arif Baş, yazar, şair, eğitimci ve yerel yönetici kimlikleriyle tanınan bir isimdir. Öğretmenlik yapmış, edebî ve araştırma-inceleme türlerinde eserler vermiştir. Doğduğu yer olan Bahadın'da belediye başkanlığı yapmış ve Bahadın Açıkhava Müzesi'ni kurmuştur.

Hayatı ve Eğitimi

Öğretmen, yazar ve müze kurucusu olan Arif Baş, 1927'de Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı Bahadın'da doğdu (nüfus kaydı 1929'dur). İlkokulu köyünde okudu. 1944'te Kayseri Pazaröre Köy Enstitüsü'nün ilk mezunlarından biri oldu.

Öğretmenliğe Ekim 1944'te Sarıca Köyü'nde başladı. Uzun yıllar köy öğretmenliği yaptı. Sonrasında Yerköy, Yozgat ve Ankara'da öğretmen ve idareci olarak görev aldı. Yaklaşık 29 yıl süren hizmetinin 16 yılını köylerde geçirdi.

Emekli olduktan sonra siyasete girdi. 1973-1977 yılları arasında Yozgat İl Genel Meclisi üyeliği ve Daimi Encümen üyeliği yaptı. 1983-1989 yılları arasında doğduğu yer olan Bahadın'da belediye başkanlığı görevinde bulundu.

Arif Baş, gazetelerde de yazılar kaleme aldı. 1963-1969 yılları arasında *Bozok* gazetesinde "Patta-Satta" başlıklı köşede yazdı. 2001'den itibaren ise *Sorgun Postası* gazetesinde "Arifçe" adlı köşede yazmayı sürdürdü.

Emekliliğinin ardından Bahadın'a yerleşti ve bahçecilikle uğraştı. Köy kültürüne ait el emeği ürünleri ile araç gereçleri toplayarak "Bahadın Açıkhava Müzesi"ni kurdu. Kağnı, su değirmeni, çıkrık, eski lambalar ve dokuma ürünlerinin yer aldığı müzedeki eser sayısı 142 parçaya ulaştı.

Yaklaşık altı ay süren bir hastalığın ardından 9 Şubat 2012'de, doğduğu yer olan Bahadın'da vefat etti. Bahadın Belde Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Edebî Kişiliği ve Ödülleri

Pazaröre Köy Enstitüsü'nün ilk mezunlarından biri olan Arif Baş, burada mesleki eğitim almış ve Köy Enstitüsü geleneği içinde yetişmiştir. Eğitim-öğretim hizmetinin önemli bir bölümünü köylerde geçiren yazarın bu deneyimi, edebî üretiminde de görülür.

Arif Baş, öykücülüğüyle bazı yarışmalarda derece almıştır. 1980'de Hacı Bektaş Turizm Derneği'nin düzenlediği yarışmada "Akşamlama" adlı öyküsüyle mansiyona değer görülen yazar, 1981'de ise *Yaba* dergisinin "Halk Ödülü" yarışmasında "Uygulama Bahçesi" adlı eseriyle ikincilik almıştır. Arif Baş adına düzenlenen Arif Baş Edebiyat Ödülü ise 2017'de öykü, 2018'de şiir, 2019'da çocuk şiiri ve 2023'te yeniden öykü dalında verilmiştir.

Arif Baş'ın öykü, şiir, anı ve araştırma-inceleme türündeki eserleri şu şekilde sıralanabilir:

Eserleri

Öykü:

Kısır (Yaba Yayınları, Ankara 1971, 2. baskı 1983)

Banttaki Ses (Yaba Yayınları, Ankara 1983)

Tüp Bebek (Martı Yayınları, İstanbul 1993)

Tekne Kazıntısı (İstanbul 2010, öykü ve mektuplar)

Şiir:

Dikenli Gül Bahçesi / Şiir Defteri (İstanbul 2006)

Anı:

Köy Enstitülü Yıllarımla Anılarım (Martı Yayınları, İstanbul 1993)

Araştırma-İnceleme:

18. Yüzyıl Halk Ozanlarından Âşık İbrahim (1991)

Her Yönüyle Bahadın (2. baskı 2002)

Yaba Yayınları tarafından yayımlanan *Kısır* adlı öykü kitabının ilk baskısı 1971'de, ikinci baskısı ise 1983'te yapılmıştır. Kitapta on öykü yer alır. Arif Baş, bu öykülerde kırsal yaşamdan kesitler sunar. Toplumcu gerçekçi bir anlayışla köy insanının hayatını, sorunlarını ve ilişkilerini işler. Yine Yaba Yayınları tarafından 1983'te yayımlanan *Banttaki Ses* adlı kitapta da on öykü bulunmaktadır. Yazar, bu eserinde toplumsal sorunları, köy yaşamını ve insan ilişkilerini gerçekçi bir dille ele alır. Arka kapakta da belirtildiği gibi, röportaja yaklaşan açık ve doğrudan bir anlatım benimsemiştir.

Yazarın, Martı Yayınları tarafından 1993'te yayımlanan öykü kitabı *Tüp Bebek* ise on altı öyküden oluşur. Bu öyküler yalnızca köy yaşamıyla sınırlı değildir. Kentleşen ve modernleşen Türkiye'nin sorunlarına da uzanır. 1990'ların başında tüp bebek konusu Türkiye için yeni ve tartışmalı bir konudur. Arif Baş, bu eserinde de toplumcu gerçekçi çizgisini sürdürür.

Tekne Kazıntısı, 2010 yılında yayımlanmıştır. Kitap, on altı öykü ile "Hasretlik Mektuplar" başlıklı mektup bölümünden oluşur. Arif Baş, bu eserinde Köy Enstitüsü deneyimini, köy yaşamını ve halk gerçekçiliğini öne çıkarır. Yerel söyleyişler ve köy insanına ait tipler, kitabın anlatımında yer alır.

Dikenli Gül Bahçesi / Şiir Defteri adlı kitap, Arif Baş'ın öykü dışında şiir türünde de eser verdiğini gösterir. 2006 yılında yayımlanan kitap 36 şiirden oluşur. Bu şiirlerde lirik söyleyişler görülür. Yazar, bu eserinde yaşamı boyunca benimsediği düşünce ve kültür dünyasına yer verir.

Yazarın araştırma-inceleme türündeki eserlerinden ilki *18. Yüzyıl Halk Ozanlarından Âşık İbrahim* adını taşır. Eserin birinci basımı 1991'de, üçüncü basımı ise 2008'de yapılmıştır. Küçük hacimli olan bu kitap 34 sayfadır. Eserde, Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı Bahadın köyünden olan ve 18. yüzyılda yaşayan Âşık İbrahim'in hayatı ile eserleri ele alınır. Kitapta yazarın yorumları da söz konusudur. Eserin sonunda Âşık İbrahim'in şiirlerinde geçen bazı kelimelerin Türkçe karşılıklarını içeren kısa bir sözlük bulunur.

Yazarın araştırma-inceleme türündeki bir diğer eseri *Her Yönüyle Bahadın* adını taşır. Eser, Bahadın beldesinin tarihi, coğrafyası, folkloru ve nüfus yapısı üzerine hazırlanmış bir yöre monografisi niteliğindedir. İkinci baskısı 2002'de yapılan kitapta Arif Baş, doğup büyüdüğü çevrenin kültürel belleğine ilişkin bilgilere yer verir.

Yazarın anı türündeki eseri *Köy Enstitülü Yıllarımla Anılarım* adını taşır. Kitap, Martı Yayınları tarafından 1993 yılında yayımlanmıştır. Eser toplam 11 bölümden oluşur. Son bölümde Arif Baş'ın şiirlerine yer verilmiştir. Yazar, bu kitapta eğitimci olarak görev yaptığı köyleri ve okulları anlatır. Emeklilik yıllarına da değinir. Anılarında yer yer mizahi bir üslup görülür.

Arif Baş, öğretmenlik, edebiyat, yerel yönetim ve yerel kültür alanlarında faaliyet göstermiştir. Köy Enstitüsü geleneğinden edindiği birikim, eğitim ve edebiyat çalışmalarında etkili olmuştur. Öyküleri, şiirleri, anıları ve araştırmalarında Anadolu insanının yaşayışına, sorunlarına ve kültürel değerlerine yer vermiştir. Bahadın Açıkhava Müzesi'ni kurarak yöre kültürüne ait bazı araç, gereç ve ürünlerin sergilenmesini sağlamıştır.

Kaynakça

ARİFBAS.COM. (t.y.). Biyografi. 20 Mayıs 2026 tarihinde Arif Baş sitesi: http://www.arifbas.com/biyografi.php adresinden alındı.

BAŞ, A. (1971). *Kısır*. Ankara: Yaba Yayınları.

BAŞ, A. (1983). *Banttaki Ses*. Ankara: Yaba Yayınları.

BAŞ, A. (1991). *18. Yüzyıl Halk Ozanlarından Âşık İbrahim* [Yayın yeri ve yayıncı belirtilmemiş].

BAŞ, A. (1993a). *Köy Enstitülü Yıllarımla Anılarım*. İstanbul: Martı Yayınları.

BAŞ, A. (1993b). *Tüp Bebek*. İstanbul: Martı Yayınları.

BAŞ, A. (2002). *Her Yönüyle Bahadın* (2. baskı). İstanbul: Grafika Reklamcılık.

BAŞ, A. (2006). *Dikenli Gül Bahçesi: Şiir Defteri*. İstanbul: Ezgi Matbaası.

BAŞ, A. (2010). *Tekne Kazıntısı*. İstanbul: Sena Ofset.

BİLİM ŞENLİĞİ. (t.y.). Arif Baş Edebiyat Ödülü. 20 Mayıs 2026 tarihinde Bilim Şenliği sitesi: https://www.bilimsenligi.com/arif-bas-edebiyat-odulu.html/ adresinden alındı.

EDEBİYAT HABER. (2023). Arif Baş Öykü Ödülü Başvuruları Açıldı. 20 Mayıs 2026 tarihinde Edebiyat Haber sitesi: https://www.edebiyathaber.net/arif-bas-oyku-odulu-basvurulari-acildi/ adresinden alındı.

HABERLER. (2012). Eğitimci-Yazar Arif Baş Vefat Etti. 20 Mayıs 2026 tarihinde Haberler sitesi: https://www.haberler.com/yerel/egitimci-yazar-arif-bas-vefat-etti-3348570-haberi/ adresinden alındı.

* Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, cananugurdag@hitit.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3218-5612